

# Spis treści

|                                                              |    |
|--------------------------------------------------------------|----|
| <b>Podziękowania</b> . . . . .                               | 7  |
| <b>Przedmowa autora</b> . . . . .                            | 11 |
| <b>1 Zarzuty przeciw wyprawom krzyżowym i Kościołowi</b> . . | 15 |
| <i>Powinniśmy znać historię Kościoła</i> . . . . .           | 16 |
| <i>Krucjaty</i> . . . . .                                    | 17 |
| <i>Źródła mitów</i> . . . . .                                | 19 |
| <i>Rozwój mitów</i> . . . . .                                | 20 |
| <i>Współczesne badania</i> . . . . .                         | 22 |
| <i>Błędne interpretacje katolickie</i> . . . . .             | 26 |
| <i>Wychodząc z defensywy</i> . . . . .                       | 29 |
| <b>2 Narodziny krucjat</b> . . . . .                         | 31 |
| <i>Istota krucjat</i> . . . . .                              | 32 |
| <i>Narodziny i ekspansja islamu</i> . . . . .                | 34 |
| <i>Wezwanie do broni</i> . . . . .                           | 40 |
| <i>Kościół i wojna</i> . . . . .                             | 42 |
| <i>Wojna jako pielgrzymka</i> . . . . .                      | 46 |
| <i>Odpowiedź na wezwanie</i> . . . . .                       | 47 |
| <i>Dlaczego wyruszyli?</i> . . . . .                         | 49 |
| <i>Wojna jako pokuta</i> . . . . .                           | 51 |
| <i>Wojna jako akt miłości</i> . . . . .                      | 53 |
| <i>Wojny konwersyjne?</i> . . . . .                          | 55 |
| <b>3 Jerozolima</b> . . . . .                                | 57 |
| <i>Sposób organizacji armii krzyżowców</i> . . . . .         | 58 |
| <i>„Krucjata ludowa”</i> . . . . .                           | 60 |

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| <i>Prześladowania Żydów</i> . . . . .            | 62 |
| <i>Pierwsza krucjata</i> . . . . .               | 64 |
| <i>W Bizancjum</i> . . . . .                     | 68 |
| <i>Nicea</i> . . . . .                           | 69 |
| <i>Marsz śmierci przez Anatolię</i> . . . . .    | 71 |
| <i>Bitwa pod Doryleum</i> . . . . .              | 72 |
| <i>Antiochia</i> . . . . .                       | 73 |
| <i>Pierwsze starcia</i> . . . . .                | 74 |
| <i>Oswobodzenie</i> . . . . .                    | 76 |
| <i>Oblegający stają się obleganymi</i> . . . . . | 78 |
| <i>Cudowna interwencja</i> . . . . .             | 79 |
| <i>Zwycięstwo w Antiochii</i> . . . . .          | 80 |
| <i>W drogę do Jerozolimy</i> . . . . .           | 82 |
| <i>Kanibalizm</i> . . . . .                      | 82 |
| <i>Początek oblężenia</i> . . . . .              | 83 |
| <i>Wzorem Jozuego</i> . . . . .                  | 85 |
| <i>Decydujący atak</i> . . . . .                 | 86 |
| <i>„Rzeź”</i> . . . . .                          | 87 |
| <i>Obrońca Grobu Świętego</i> . . . . .          | 91 |
| <i>Podróż powrotna</i> . . . . .                 | 91 |

#### **4 Wojujący mnisi, kaznodzieje i druga krucjata . . . . . 93**

|                                                |     |
|------------------------------------------------|-----|
| <i>Łaciński Wschód</i> . . . . .               | 94  |
| <i>Życie na łacińskim Wschodzie</i> . . . . .  | 95  |
| <i>Obrona łacińskiego Wschodu</i> . . . . .    | 96  |
| <i>Wojujący mnisi</i> . . . . .                | 97  |
| <i>Szpitalnicy</i> . . . . .                   | 98  |
| <i>Templariusze</i> . . . . .                  | 100 |
| <i>Bożogrobcy</i> . . . . .                    | 102 |
| <i>Krzyżacy</i> . . . . .                      | 103 |
| <i>Zakony rycerskie i Kościół</i> . . . . .    | 103 |
| <i>Wzrost potęgi Zankidów</i> . . . . .        | 104 |
| <i>Ogłoszenie drugiej krucjaty</i> . . . . .   | 106 |
| <i>Propagowanie drugiej krucjaty</i> . . . . . | 109 |
| <i>Randulf i Żydzi</i> . . . . .               | 110 |
| <i>Konrad III i Niemcy</i> . . . . .           | 111 |
| <i>Droga do Konstantynopola</i> . . . . .      | 113 |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Śladami pierwszej krucjaty</i> . . . . .                    | 115 |
| <i>Ludwik VII i Francuzi</i> . . . . .                         | 116 |
| <i>Francuzi zmierzają na wschód</i> . . . . .                  | 118 |
| <i>Kłeska pod Al-Kadmus</i> . . . . .                          | 119 |
| <i>Romans w Antiochii</i> . . . . .                            | 120 |
| <i>Damaszek</i> . . . . .                                      | 121 |
| <i>Wzajemne oskarżenia</i> . . . . .                           | 123 |
| <i>Koniec krucjaty</i> . . . . .                               | 125 |
| <i>Skutki II krucjaty</i> . . . . .                            | 126 |
| <i>Śmierć „miodopłynnego” kaznodziei</i> . . . . .             | 128 |
| <b>5 Sultani i królowie</b> . . . . .                          | 131 |
| <i>Najgorszy wróg – Saladyn u władzy</i> . . . . .             | 132 |
| <i>Upadek kalifatu Fatymidów</i> . . . . .                     | 133 |
| <i>Trędowaty król</i> . . . . .                                | 135 |
| <i>Gwidon z Lusignan</i> . . . . .                             | 137 |
| <i>Początek końca</i> . . . . .                                | 138 |
| <i>Rogi Hittinu</i> . . . . .                                  | 139 |
| <i>Utrata Jerozolimy</i> . . . . .                             | 143 |
| <i>Zwołanie trzeciej krucjaty</i> . . . . .                    | 146 |
| <i>Fryderyk Barbarossa i Niemcy</i> . . . . .                  | 147 |
| <i>Ryszard Lwie Serce, król Anglii</i> . . . . .               | 151 |
| <i>Filip II August, król Francji</i> . . . . .                 | 152 |
| <i>Podbój Cypru</i> . . . . .                                  | 153 |
| <i>Zdobycie Akki</i> . . . . .                                 | 154 |
| <i>Wymordowanie muzułmańskich jeńców</i> . . . . .             | 155 |
| <i>Król Filip porzuca krucjatę</i> . . . . .                   | 157 |
| <i>Wymarsz Ryszarda Lwie Serce</i> . . . . .                   | 158 |
| <i>Bitwa pod Arsuf</i> . . . . .                               | 159 |
| <i>Przed Ryszardem otwierają się trzy możliwości</i> . . . . . | 161 |
| <i>Wyjazd Ryszarda</i> . . . . .                               | 163 |
| <i>Dziedzictwo Saladyna</i> . . . . .                          | 164 |
| <i>Śmierć Ryszarda Lwie Serce</i> . . . . .                    | 166 |
| <b>6 Fiasko czwartej krucjaty</b> . . . . .                    | 169 |
| <i>Innocenty III i krucjaty</i> . . . . .                      | 170 |
| <i>Ogłoszenie czwartej krucjaty</i> . . . . .                  | 172 |

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Rada baronów</i> . . . . .                                              | 173 |
| <i>Poselstwo do Wenecji</i> . . . . .                                      | 174 |
| <i>Błąd w umowie</i> . . . . .                                             | 177 |
| <i>Dowództwo krucjaty</i> . . . . .                                        | 177 |
| <i>Przybycie do Wenecji</i> . . . . .                                      | 178 |
| <i>Rozwiązanie</i> . . . . .                                               | 179 |
| <i>Przybycie pod Zadar</i> . . . . .                                       | 181 |
| <i>Oblężenie Zadaru</i> . . . . .                                          | 182 |
| <i>Konstantynopol – Królowa Miast</i> . . . . .                            | 186 |
| <i>Szturm</i> . . . . .                                                    | 187 |
| <i>Rządy Aleksego IV</i> . . . . .                                         | 190 |
| <i>Koniec Aleksego IV</i> . . . . .                                        | 192 |
| <i>Panowanie Aleksego V</i> . . . . .                                      | 193 |
| <i>Drugie oblężenie</i> . . . . .                                          | 194 |
| <i>Rabunek</i> . . . . .                                                   | 196 |
| <i>Pamięć i dziedzictwo czwartej krucjaty</i> . . . . .                    | 198 |
| <b>7 Święty i grzesznik</b> . . . . .                                      | 201 |
| <i>„Krucjata dziecięca”</i> . . . . .                                      | 203 |
| <i>Przywódca</i> . . . . .                                                 | 204 |
| <i>Mikołaj z Kolonii</i> . . . . .                                         | 206 |
| <i>Dziedzictwo „krucjaty dziecięcej”</i> . . . . .                         | 207 |
| <i>Piąta krucjata</i> . . . . .                                            | 208 |
| <i>Ogłoszenie krucjaty</i> . . . . .                                       | 210 |
| <i>Początek krucjaty</i> . . . . .                                         | 211 |
| <i>Oblężenie Damietty</i> . . . . .                                        | 212 |
| <i>Przybycie świętego</i> . . . . .                                        | 215 |
| <i>Upadek Damietty</i> . . . . .                                           | 216 |
| <i>Krucjata Fryderyka II</i> . . . . .                                     | 219 |
| <i>Papież Grzegorz IX</i> . . . . .                                        | 220 |
| <i>„Krzyżowiec bez wiary”<sup>491</sup></i> . . . . .                      | 221 |
| <b>8 Koniec państw krzyżowych</b> . . . . .                                | 227 |
| <i>Święty król Franków</i> . . . . .                                       | 228 |
| <i>Życie w wierze</i> . . . . .                                            | 230 |
| <i>Pierwsza krucjata króla Ludwika IX Świętego<sup>518</sup></i> . . . . . | 231 |
| <i>Egipt</i> . . . . .                                                     | 233 |

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Atak</i> . . . . .                                                          | 235 |
| <i>Czas odwrotu</i> . . . . .                                                  | 236 |
| <i>Rządy w Królestwie Jerozolimy.</i> . . . .                                  | 238 |
| <i>Powrót do Francji</i> . . . . .                                             | 239 |
| <i>Bajbars Bezlitosny</i> . . . . .                                            | 240 |
| <i>Druga krucjata króla Ludwika IX Świętego</i> . . . . .                      | 242 |
| <i>Śmierć króla</i> . . . . .                                                  | 243 |
| <i>Koniec państw krzyżowych</i> . . . . .                                      | 244 |
| <i>Ostatni bastion.</i> . . . .                                                | 247 |
| <i>Koniec Akki</i> . . . . .                                                   | 249 |
| <i>Przemiany w ruchu krucjatowym.</i> . . . .                                  | 252 |
| <b>9 W obronie świata chrześcijańskiego</b> . . . . .                          | 253 |
| <i>Narodziny i wzrost potęgi Turków otomańskich</i> . . . . .                  | 254 |
| <i>Nowa broń.</i> . . . .                                                      | 255 |
| <i>Atak</i> . . . . .                                                          | 257 |
| <i>Czas się zbliża</i> . . . . .                                               | 258 |
| <i>Rabunek</i> . . . . .                                                       | 260 |
| <i>Papież-krzyżowiec</i> . . . . .                                             | 260 |
| <i>Sulejman Wspaniały.</i> . . . .                                             | 263 |
| <i>Malta – szaniec Europy</i> . . . . .                                        | 264 |
| <i>Przybycie Turków</i> . . . . .                                              | 265 |
| <i>Walka o fort św. Elma.</i> . . . .                                          | 266 |
| <i>Walka o Birgu i Sengłę</i> . . . . .                                        | 268 |
| <i>Papież Pius V i Święte Przymierze.</i> . . . .                              | 270 |
| <i>Lepanto.</i> . . . .                                                        | 271 |
| <i>Krzyż i półksiężyc</i> . . . . .                                            | 273 |
| <i>Wiatr się zmienia</i> . . . . .                                             | 275 |
| <i>Matka Boża Zwycięska</i> . . . . .                                          | 276 |
| <i>Świat chrześcijański zagrożony – świat chrześcijański ocalony</i> . . . . . | 278 |
| <i>Oblężenie Wiednia</i> . . . . .                                             | 280 |
| <b>10 Krucjaty i świat współczesny</b> . . . . .                               | 285 |
| <i>Dlaczego islam nienawidzi Zachodu?</i> . . . . .                            | 286 |
| <i>„Pamiętana” historia.</i> . . . .                                           | 288 |
| <i>Zapomniany „bohater”.</i> . . . .                                           | 289 |
| <i>Zawłaszczanie krucjat</i> . . . . .                                         | 292 |

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Co by było, gdyby?</i> . . . . .                                               | 293 |
| <i>Krucjaty i Kościół we współczesnym świecie</i> . . . . .                       | 294 |
| <b>Zarys chronologiczny krucjat i innych ważniejszych<br/>wydarzeń.</b> . . . . . | 297 |
| <b>Bibliografia</b> . . . . .                                                     | 301 |
| <b>O autorze.</b> . . . . .                                                       | 307 |
| <b>Przypisy.</b> . . . . .                                                        | 309 |